THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspapet of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דער אידישער אימיגראנטן הילפס פאראיין פון קאנאדע

דער פולער טעטיקייט באריכט איבערגעגעבן פונ'ם עקזעקוטיוון סעקרעטאר מר. י. פּאָל

מיט אונזער צענטן יערלאכן מיטינג שליסט דער איר. אימיגראנטן הילפס פאראיין פון קאנאדע אפ א פעריאד פון גרויסע און גלענצענדיקע דערגרייכונגען. עטליכע טויזנטער פון מענשראכע לעבנס זיינען אפגערעט געווארן פון אונ־טערגאנג און קאנאדע איז רייכער געווארן מיט נאך 41,873 לאיאלע און ווערדיקע בירגער. וואס פאר א שיינע דערגרייכונג? און דאס־דייער טויזנט פון אונז ווייס אין שאצן אפ די וויכטיקייט פון דער ארבעט. נאר א־לייגע גרופּע פון בריטראדיציע מענשן, האבן מיט א גבואה'שער איינבילדונג אונטערגענומען אין דורכגעטראגן אט די גיגאנטישע ערק. זייער אפּעראטיוויקייט און אר־בערגעכייט צו דער פראגע פון אידי־שער וואנדערונג. וועט פארזיכט ווערן אין דער געשיכטע פון קאנאדער און אלר־ווערטאלאנד אדנטשט אלס ביישפּיל־לאז.

פאר די צוויי יאר פון אונזער עקזיס־טענץ האבן די קאנאדער אירן אויסגע־נעבן דורך דעם אידישן אימיגראנטן הילפס פאראיין פון קאנאדע אין הונדערט טויזנטער דאלארן כדי צו פארלייכטערן דאס אריינקומען פון אונזערע אימיגראנ־טן; דורך לייכטן זיי הילף, דורך באקאן־מען פאר זיי ארבעט, און דורך באצאלן די רעזולטונגען פון פארשיידענע מוניצי־פאלע און פראווינציעלע שפּיטאלן און אנשטאלטן, פאר די אימיגראנטן וועלכע זיינען אריינגעפאלן אין א צייטווייליקער אדער שטענדיקער ארומקייט.

פון ערשטן טאג פון דער עקזיסטענץ דעם אידישן אימיגראנטן הילפס פאר־אין, איז יעדע אריינגעקומענע שיף און אימיגראנטן טריין באגעגנט געווארן דורך אינזערע פאר־טרעטער. מיר האבן אפגע־נעבן דעם ערשטן שלום־עריכס יעדן איינ־צעלנעם אידישן אימיגראנטן און ווען עס איז נויטיק געווען, באגלייטן אים מיט שפּייז און נאכטלעגער. טויזנטער פון אונ־זערע אימיגראנטן וועלכע זיינען פארהאל־טען געווארן אויף יענער זייט ים פון אדער אין די פאלן פון קאנאדע דורך די דיר־עקטישע און צווייטע באאמטע פון דער רעגירונג, זיינען זיי דורך אונז געראטן־פן געווארן. איבער־איינציק פראצענט פון די פארהאלטענע איז דערלויבט געווארן אריינצוקומען אין קאנד, א דאנק אונזער אינטערווענץ ביי דער רעגירונג.

אין צוזאמענהאנג מיט די נייע באר־שרייבונגען פון דער אימיגראציע אין קאנאדע בכלל און פון דער אידישער בפרט, ווען די אימיגראנטן פון די לענ־דער ווי: פּוילן, רומעניע, לאטווע און רוסע זיינען באגעגנט געווארן אלס אומר־געוואונשענע, איז דער אידישער אימי־גראנטן הילפס פאראיין, שטענדיק געווען־וואך צו יעדער נייער סיטואציע און האט אויפהער נעקראפט אין די טירן פון אונזער פעדעראלער רעגירונג, דער, דער זולטאט איז געווען אז ניט קוקנדיק אויף אלע באגרעניצונגען און גזירות, איז די צאל פון די אידישע אימיגראנטן וועלכע קומען אן צו אונזערע ברעגן, קיינמאל ניט פאלקלענערט געווארן.

אין קענזאן צו א ריין פּילאנטראפּי־שער אנגעלעגענהייט דערשיינונג, אין די דערקלערונגען וועלכע מיר האבן אין זינען, האבן ניט וואס צו טאן אדער זיינען א קענ־זאין צו די אויבן אויסגערעכנטע.

עס איז אונזער איבערצייגונג, אז פון קאנדע וואנדערט מען אויס ניט ווייל דא זיינען צופיל מענשן פאר דער ארבעט, נאר ווייל עס זיינען דא צו ווייניק מענשן.

עס קומט דא פאר די זעלבע דערשיינונג, וואס מיט דער אנגעמיינער איבערוואנדערונג פון דארף אין שטאט אריין. דער דארף איז דאך זיכער שיטערער באפעלקערט ווי די שטאט, אבער די פארמערס ביי אונז און אין אלע אנדערע לענדער לויפן פון דארף דוקא אין די געדיכט געפאקטע שטעט. די זעלבע באוועגונג גייט אויך אן פון די קלענערע שטעדטלעך אין דער ריכטונג פון די גרעסערע שטעט, — די הייזאריקע פאלקס־צייטונג אין די פאראייניק־טע שטאטן האט דאס קלאר דערוויזן.

די אלגעמיינע אירזאכן פון דער דאזיקער באוועגונג זיינען: די מאשי־ניזירונג פון דער דארפישער פּראדוקציע, וואס פארקלענערט די פאדערונג פון ארבעטס־הענט; די באקוועמערע לעבנס־באדינגונגען און פארגענינגס וואס די שטאט באט אן, און די בעסערע אויסזיכטן אויף קאריערעס וואס מען האט אין שטאט. עס איז טאקע דאס פארמערישע יוגנט וואס רייסט זיך אפמייסטן צו די העלע ליכט פון שטאט, און לויפט פון די פארמס, צו זוכן קאריערעס אין דער גרויסער שטאט.

קאנאדעס אימגליק איז, וואס זי קאן אט דעם יוגנט, וואס רייסט זיך צו קאריערעס, אזעלכע ניט געבן גענוג, און וואס דא ניט וויים, איבער דער גרענץ, געפינט זיך א לאנד מיט א גרויסער באפעלקערונג, מיט רייזקע שטעט, מיט א גוזאלדיקער אינדוסטריע — און במילא אויך מיט גרויסע גע־לעגנהייטן און גרויסע אויסזיכטן פאר'ן יוגנט מיט אמביציעס און מיט ענערגיע.

קאנאדע איז אין פארגלייך מיט די שטאטן א גרויסער דארף, עס זיי־נען דא במעט גיטא קיין גרויסע שטעט, וואס זאלן זיך קאנען פארגלייכן מיט די אמעריקאנער גרעסערע שטעט. די אינדוסטריע איז דא ווייט ניט אזוי אנטוויקלט, ווייל די באפעלקערונג איז דא צו קליין אין שטעלט ניט צו קיין גענוג גרויסן מארק פאר מאסן־פּראדוקציע. דאס אמביציעזע דא געבארענע יוגנט, און אויך די איינגעבארענע אדער איינגעזעסענע ארבעטער, קאנען זיך ניט צופרידן שטעלן מיט די נידעריקערע מדרגות פון ארבעט, וועלכע ווערט דא געטאן פון אימיגראנטן, זיי פארן בעסער אין די שטאטן, וואו זיי האבן א ברייטערן פעלד פאר זייערע אמביציעס. — כאטש זייערע האפע־נונגען נארן זיי אפט אפ.

קאנאדע, זיינען מיר איבערצייגט, קאן בלויז דורך איין מיטל אפשטעלן די אויסרייגונג פון איר באפעלקערונג: דורך א גרעסערער באפעלקערונג, וואס זאל צושטעלן א ברייטן מארק פאר אינדוסטריעלער מאסן־פּראדוקציע און וואס זאל פירן צו א וואוקס פון די שטעט, וועלכע זאלן דעם אמביציעזן יוגנט געבן די זעלבע מעגלאכקייטן, אויסזיכטן און גערעכטיגקייטן, ווי די אמע־ריקאנער גרויסע שטאט.

איצט מאכט די אימיגראציע אפ בלויז פאר א טייל פון דער אויס־וואנדערונג. זי וואלט אבער געדארפט זי איבערוועגן, אזוי אז די הייגע באפעלקערונג זאל קאנען וואקסן מיט א שנעלערן טעמפּאָ, וואס וועט שיין במילא אלץ מער פארקלענערן די אויסוואנדערונג.

ליידער איז דאס דערווייל ניט מער ווי א גוטער וואונש. די אנטי־אי־מיגראציע שטעמונג באהערשט איצט דא במעט אלע פארטייען און אלע ריכטונגען, — און קיינער וויל ניט זעען, ווי די דאזיקע פאליטיק דערלאזט ניט קאנאדע צו שטעלן זיך אויף די פיס אין באריכט זו פון אירע כעסטע און אמביציעזסטע קינדער.

פארטרעטער. אלץ אין וואס די אימי־גראנטן האבן זיך גאר געוויסיקט אין באזארגט געווארן. זיי זיינען דורך אונ־זערע באאמטע אריינגעוועצט געווארן אין די טרייבנס צו זייערע צוקונפטיקע חיי־מען וואו זיי זיינען נאכאמאל באגעגנט געווארן דורך אונזערע פארשטייער און געבראכט געווארן צו זייערע קרובים און פריינט.

די מייסטע פון אונזערע אימיגראנטן זיינען באזארגט געווארן מיט עסן ביים אראפּנעמען פון שיף און אויפ'ן וועג.

אונזער טעטיקייט אין די פארטן ווי האליפאקס קוועבעק, סט. דזשאן און ווינקאווער און אויף די באן סטיישאנס, ווי איר אלע ווייסט, איז פון באזונדערער וויכטיקייט. אונזער סטעף פון טרענערטע מיטארבעטער אין די פארטן און אויף די באן סטאנציעס, פארדינט אונזער האצייטונג לויב.

ליגל־אייד דעפארטמענט.

אונזער ליגל אייד דעפארטמענט האט געהאט צו טאן מיט:

1,972 ספּעציעלע קייסעס וועגן וועל־כע עס האט אנטערווייזירט דעם פערד־ראן דעפארטמענט. פאר אימיגראציע און קלאניזאציע. אין די אלע פאלן איז די אדער יענע הויף געגעבן געווארן צו יעדן איינעם פון די אפּליקאנטן. יעדע איינע פון די קייסעס איז באזונדערס ערנסט און וויכטיק. פאר די פערזאנען וואס האבן זיי אינ־געבראכט, זיי אפ־דערן, איז פון גרויסער וויכטיקייט. אויפמערקזאמקייט צו באפרידיקן דאנקבארקייט וועלכע וועגן זיך צו אונז טאג אין טאג אויס נאך הילף, איז ווייט ניט קיין לייכטע אויפ־נאבע און דאך זיינען מיר אומשטאנד צו געבן פאלגענדן באריכט:

ליגל אייד בויראו:

אונזער ווייטפעגער בויראו האט באר־האנדלט איבער 1,000 ענינים וועלכע האבן געפאדערט די אינטערווענץ פון דעם פערזאנאל אימיגראציע דעפארט־מענט, זייערע אגענטורן און אויסלענד־ישע קאנסולאטן.

180 פערמיטן זיינען דערהאלטן צע־וואלן פון דעם אימיגרייטשן דעפארט־מענט.

ארבעט פארמיטלונג בויראו:

95 אימיגראנטן האבן דורך דער ביור־ראו באקומען באשעפטיקונג. 30 פון זיי־זיינען איינגעוואנדערט געווארן אויף פארמס.

קרובים געווטכן ביוראו:

33 בקשות אויסגעווטכן קרובים וועלכע האבן פארלאנגט דעם קאנטאקט איינער מיט אנדערן וועלכע זיינען דערהאלטן און געווארן דורך דער ביוראו.

אינפארמאציע ביוראו:

1,565 פערזאנען האבן געקראגן נוצ־לאכע עצות און אינפארמאציעס וועגן אימיגראציע און א. וו.

וואנקאווער בראנטש.

פארט דינסט אט סטיישאן ארבעט:

19 שיפן און 2 אימיגראנטן טריינס זיינען בעגעגנט געווארן דורך אונזערע פארשטייער.

ליגל אייד דעפארטמענט:

10 פערזאנען זיינען דורך דער ביוראו געהאלפן געווארן אין קרינן פאספארטן און וויזעס צו די פאראייניקטע שטאטן.

29 פערמיטן פאר 36 נפשות זיינען דערהאלטן געווארן פון אימיגראציע דע־פארטמענט.

13 פערזאן זיינען געהאלפן געווארן אין קרינן קאנאדער בירגערשאפט.

קרובים געווטכן ביוראו:

צוויי ביטעם אויפצווטכן קרובים זיי־נען דערהאלטן און דערליידיקט געווא־רען.

געלט איבערווייזונגען:

21 באזונדערע געלט איבערווייזונגען זיינען דערהאלטן געווארן אויף איבערשר־קען קיין אייראפּע און $556.95 זיינען איבערגעוויזן געווארן.

אינפארמאציע ביוראו:

17 פערזאן האבן געקראגן נוצלאכע עצות און אינפארמאציע.

113 ברייוו און אין טעלעגראמע אין דערהאלטן געווארן און 167 ברייוו און צוויי טעלעגראמעס זיינען ארויסגעשיקט געווארן.

דאס איז דער סך הכל פון דער אר־בעט וואס איז אפּגעטאן געווארן דורך אונזער פאראיין פאר דעם לעצטן יאר, אויסגעדריקט און ציפערן. יעדער ציפער שטעלט אבער מיט זיך פאר א מענשלא־כען לעבן און יעדע קיים א קאמף פאר לעבן. לאמיר זיך באמיען אויף איין מאר־מענט פארשטעלן דעם מאן אדער פרוי וואס זוכן ביי אונז חיף פאר די וועלכע זיינען זיי טייער. לאמיר פרובירן זיך פארשטעלן אונזערע אומגליקלאכע ברי־דער אין פויל אן רוסלאנד וועלכע האל־טען זיך נאך ביי זייער יאמעראלאן לע־בען אין דער האפענונג צו זיין אומ־שטאנד צו פאראייניקן זיך מיט זייערע גליקלאכע און צופרידענע קרובים אין דיי ווייטע לענדער פון יענער זייט ים. איז עס ניט א נחת צו זעען ווי די אימי־גראנטן קומען אן צו אונזערע ברעגן גליקלאכע פול מיט האפענונגען פאר א נייעם און בעסערן לעבן?

וואס פאר א הערלאכע שטיק אר־בעט! 41,873 מענער, פרויען און קינ־דער האפענונגלאזע און איינזאמע, צע־שטערטע און הילפלאזע, אלמנות און יתומים זיינען היינט גליקלאכע, ערנענט דיקע און געאכטעטע בירגער און אונ־זער גרויסער דאמיניאן.

ווי גרויס איז אונזער פאראנטווארט־לאכקייט?

אומגליקלאכערווייזע איז די לאגע פון אונזערע ברידער און שוועסטער אין דער אלטער היים, באזונדערס אין מזרח אי־ראפּע. דאך אין יערלאך צו באוויינען. מיר זיינען דא פאראנטווארטלאך פאר דער לאנגער שורה פון מענשלאכע לעבנס־הילפלאזע און פריינטלאזע וועלכע דאר־פען נאך גערעטעט ווערן פון עקנס און די לענדער פון זייער קלעם. ווער זאל דורכפירן די ארבעט פון זייער רעטונג אז זייער באפרייאונג אויב ניט מיר. די פון אונז וועלכע קאנען זיך נאך דערמא־נען אז גאר־ניט לאנג צוריק זיינען מיר אויף געווען די וועלכע האבן געקרעכצט און געיאמערט אין דער פינסטערניש פון דער צאריישער רוסלאנד, געפאדערט באר־רימהארציקייט און סימפּאטיע?

די קאנאדער אידן וועלן דרייסט און איבערצייגט פארזעצן די הייליקע און נאבעלע ארבעט וואס זי האט אנגעפאנ־גען מיט צען יאר צוריק דורך דעם קא־נאדער אידישן אימיגרעס, וועט אונטשיידן פרזעגען מיט נייע כחות און דער זעל־בער איבערגעבנהייט.

אונזערע גרויסע פיראר, די הערן לייאן קאהען, ס. וו. דזשייקאבס, א. א. הייפס, וועלכע זיינען אמת 10 יאר עלטער געווא־רען, זיינען נאך אלץ מיט אונז. זיינען נאך מיט לייב און לעבן אריינגעטאן אין דער גרויסער מענשלאכער ארבעט. צור יאמען מיט זיי אין מיט דער שטיצע פון אלע קאנאדער אידן וועט אונזער פאר־איין זיין אומשטאנד פארצווייפלונגען אין דער נאענטער צוקונפט. נאך גרעסערע דערגרייכונגען און דערפאלג אויפ'ן מזבח פון הילפן אונזערע ליידנדיגע ברידער.

אויסטיילנדיק אונזער אנערקענונג צו אלע די וועלכע זיינען געווען פארבונדן מיט דער ארבעט פון אונזער פאראיין, איז אונז באזונדערס אנגענעם צו דאנקען האנאריבל טשארלס סטיוארט, עקטינג מיניסטער אף אימיגרייטשן און קאלאני־זייטשן, סענאטאר ראבערט פארק, גע־וועזענער מיניסטער פון אימיגראציע און קאלאניזאציע, ווי אויך מר. הינען, דע־פיוטי מיניסטער פאר אימיגראציע און קאלניזאציע פאר די ברייטהארציקייט וואס דער לונגען און די ברייטהארציקייט וואס דער פעדעראל דעפארטמענט אף אימיגרייטשן האט דורך זיי ארויסגעווייזן צו אונזער ארגאניזאציע.

מיר זיינען שולדיק א דאנק צו דער איר קאלאניזאציע געזעלשאפט "איקא", צו דער "חיאס" אין נויעארק און צו דעם "עמיגרדיראקט" אין בערלין און צו אלע אונזערע פארבינדונגען אין דער גרויסער ווערק פון באשיצן און באוואכן דעם אידישן אימיגראנט.

מיר זיינען טיף דאנקבאר צו אלע אפיסערס און דירעקטארן פון אונזערע אפּטיילונגען אין קאנאדע פאר זייער שטענדיקער שטיצע און מיטארבעט.

מיר דאנקען דעם אמעריקאנער גענע־ראל קאנסול האנ. וועסלי פראסט, זיין קאנסולארן סטעף, ווי אויך די הערן ה. ל. לענדיס אט. מ. ראס, דר. לייטערט פון אימיגראציע דעפארטמענט פון די פאראייניקטע שטאטן, אין מאנטרעאל. מיר דריקן זיי אלעמען אויס אונזער ברייטהארציקע באוואונדערונג פאר זיי־ער הילף און קאאפּעראציע וואס זיי האב־בען צו אונז ארויסגעוויזן. אונזער דאנק באראקיט אויף צו אונזערע פריינט און מעמבערס, פון דעם אידישן אימיגראנטן הילפס פאראיין. א באזונדערן דאנק דער אידישער און עגגלישער פרעסע פאר דער שטיצע וואס זיי גיבן אונז צו יעד־ער צייט.

לזכרון:

אונזערע געדאנקען זיינען געווענדעט אין דעם דאזיגן מאמענט צו די וועל־כע האבן אונז אויף איביק פארלאזן. מיר דערמאנען די שיינע און איינפלוסרייכע פערזענלאכקייט פון בערנארד גאלד־שטיין. זייענדיק מיט אונז האט ער קיינ־מאל ניט פארפעלט צו ענטפערן אויף די קרעכצן פון די עלנטע און צו פארטיידי־קען די בירגערליקע און געפיינטקע. מיר באוויינען זיין אונעקעניין.

צום שלום:

דאס שיקזאל האט אונז, קאנאדער אי־דען, אוועקגעשעלאגן דער לאגע צו זיין לי גליקלאכע פון דעם אידישן פאלק. מיר לעבן אין באדינגונגען ווי די עגא־איסטן. מיר טאהן ניט לעבן א לעבן צו זעלבסטפערדיגייט וועפון דער גורל פון אונזערע ברידער ניט ניט אן. אויב עס זאל אזוי זיין, דאן וואלטן מיר שעכטס אויסגענוגט אונזער פריינדיי־אן גליק. מיר וואלטן עס אויך ניט פאר־דינט.

מיר גיבן אויך, קאנאדער אידן, אי־בער דעם גורל פון דעם אידישן וואנ־ד־ער מיט פולן צוטרוי אז ער וועט אויפ־נעמען ווערן צו פארלייכטערן אים זיין לאגע ביז וואנען ער וועט זיך האבן אייג־געארדענט ווי מיר זעלבסט.

מיט דרך ארץ,

א. י. פּאָל.

—(:-:)—

דו קאָנסט, מיין טייערער

איך האב געהערט דערציילן וועגן דעם צריק פון אפט:

איינמאל איז ער געפארן מיט א פויער אין וועג, און דער וואגן איז ארויס אין א טיפער בלאטע.

דער פויער האט זיך געמאטערט ארויס־צושלעפן דעם וואגן, און ער האט געבעטן דעם רב'ן ער זאל אים העלפן.

— איך קאן ניט, מיין טייערער — האט דער רבי געענטפערט.

— דו קאנסט, מיין טייערער, נאר דו ווילסט ניט, — האט דער גוי זיך אפגע־רופן.

פון דעמאלט אן פלעגט דער רבי יעדעס מאל, ווען ער האט געראפט טאן עפעס א גוטע זאך און ער האט געשפּירט אין זיך אן עצלות, — זיך דערמאנט דעם גו'ס ווערטל:

—דו קאנסט, מיין טייערער, נאר דו ווילסט ניט...

איר קאָנט פאַרמאָגן

$5,000 לייף אינשורענס פאר 24 סענט א טאג (ווייניקער ווי איר באצאלט פאר א גאלאן געזאלץ) באטיילנדיק זיך אין די דיווידענטן פון דער קאמ־פאני.

אזעלכע דיווידענטן ווע,ן קויפן נאך אינשורענס אדער ווערן רעדוצירן נאכפאלגנדיקע פרימיאומס אדער אנזאמלען אויף דעפּאזיט, וואס טראגן אינ־טערעסט.

דער אויבן אנגעוויזענער מוסטער איז באזירט אויפ'ן עלטער פון 25. עלטער פון 25 עטוואס העכערע פרעמיאום דעפּאזיט — אינגערע עטוואס נידעריקער.

THE
MANUFACTURERS LIFE
INSURANCE COMPANY
HEAD OFFICE - TORONTO, CANADA

Branch Office: 300 Huron & Erie Bldg., Winnipeg
W. A. KENNEDY, C.L.U., Branch Manager
M. WAISMAN, General Agent

די אויסערגעוועגע קאנאדער באפעלקערונג

לויט א באריכט פון א מאנטרעער צייטונג, ווערט־אויצט דא פאפע־קערונג פון קאנאדע אפּגעשאצט אין נאענט צו צוואי מיליאן נפשות. — א וואוקס פון אן ערך א מיליאן פאר־די לעצטע צוויי יאר, זינטמאל לעצטע פארקס צייטונג אין 1921 איז געשיטן געווארן.

דער נאטירלאכער צוואוקס פון דער באפעלקערונג, דורך דעם אי־בערשוס פון געבורטן אין פארגלייך מיט מיט־פארן, איז פאר דעם פעריאד, געווען ארום א מיליאן מיט א פערטל. דערצו זיינען פאר די נייע אר־איינ־געקומען אין לאנד א מיליאן מיט 190 טויזנט אימיגראנטן. די באפעלקערונג האט אזוי געקראפט פארגרעסערט ווערן פאר דער צייט אויף אין מיליאן־א־מאל־הלכן מיליאן נפשות. — מער ווי דער נאטירלאכער צוואוקס פאר דער צייט אדער ווי די איינוואנדערונג פאר דעם פעריאד. — האבן אין די ניין יאר צייט אויסגעמאכט פון קאנאדע.

פון די אנדערהאלבן מיליאן אויפגעוואנדערטע פון קאנאדע זיינען דא א היבשע צאל אימיגראנטן; וואס האבן זיך צוריקגעקערט צו זייערע היימען; אזא באוועגונג צוריק גייט תמיד אן אין אן אויסמאס, פאר־שטארקנדיק זיך אין די יארן פון קריזיס, אין קאן באטראכט ווערן ווי א נארמאלע דערשיינונג. א געוויסע צאל, זייער א באשריינקטע, וואנדערט איבער אין אנדערע לענדער, צוליב פארשיידענע געשעפטן אדער פאמיליען אנגעלעגענהייטן; אבער דער דיזזיקסטע מערהייט פון אט די אנדער־האלבן מיליאן — אין דאס איז פאר קיינעם קיין סוד ניט. — האט איבערגע־וואנדערט, אויף א געוועצלאכן אין טייל־ווייז אומגעזעצלאכן אופן, אין די פארא־איינ־יקטע שטאטן, אין בלויז א טייל פון זיי אין געקומען צוריק קיין קאנאדע.

וואס איז די אידאך פון דער דאזיקער גרויסער אויסוואנדערונג? וואס איז דער כח, וואס ציט אויפיר קאנאדער אין די פאראייניקטע שטאטן? ווי קאן מען אפשטעלן די דאזיקע אויסרייזונג פון דער קאנאדער באפעלקע־רונג?

פאליטישע פארטייען נוצן אויס די דאזיקע פראגע ווי א שלאג־ווארט. דער אמת איז דאך אבער, אז די דאזיקע אויסרייזונג איז אנגעגאנגען בסדר זונס דער קאנפעדעראציע, אין אנטער אלע רעגירונגען, אין קאן דערפאר ניט האבן צו טאן מיט דער פאליטיק פון איין פארטיי, אדער א צווייטער.

דאס קאן אויך ניט האבן צו טאן איינגאנגען מיט דעם עקאנאמישן מצב אין לאנד; באמת דאס מוז האבן א גרויסע שייכות צו דעם עניין: אפילו אין די לעצטע ניין יאר, פון וועלכע דער גרעסטער טייל איז באשטאנען פון יאר־ן פון פארהעלטנסמעסיקן עקאנאמישן אויפשוואונג און פראספּעריטעט, איז די אויסרייזונג פון דער באפעלקערונג אנגעגאנגען אויף א גרויסן מאשטאב.

געוויינלאך ווארפט מען נאך די שולד פאר דעם אויף די אימיגראנטן, עס זאל הייסן, אז זיי, די אימיגראנטן, מיט זייער נידעריקן לעבנס שטייגער, קאנקורירן ארויס די איינגעזעסענע ארבעטער פון זייערע פאזיציעס און טרייבן זיי צו זוכן גליקן אויף יענער זייט גרעניץ.

אז דאס קאן ניט דערקלערן די מאסן־אויסוואנדערונג איז שוין צו זען פון דעם, וואס די צאל אויסגעוואנדערטע פון קאנאדע פאר די לעצטע ניין יאר האט איבערגעטראפן די צאל איינגעוואנדערטע אויף ארום דריי הונדערט טויזנט. די דאזיקע דריי הונדערט טויזנט נפשות האבן דאך זי־כער ניט אויסגעוואנדערט צוליב ס'איז קאנקורענץ מצד די אימי־גראנטן.

מיר מוזן דערפאר זוכן אנדערע דערקלערונגען פאר דער דאזיקער אומגעזיקלאכער פון קאנאדעס שטאנדפּונקט דערשיינונג. אין די דערקלערונגען וועלכע מיר האבן אין זינען, האבן ניט וואס צו טאן אדער זיינען א קענ־זאין צו די אויבן אויסגערעכנטע.

עס איז אונזער איבערצייגונג, אז פון קאנדע וואנדערט מען אויס ניט ווייל דא זיינען צופיל מענשן פאר דער ארבעט, נאר ווייל עס זיינען דא צו ווייניק מענשן.

עס קומט דא פאר די זעלבע דערשיינונג, וואס מיט דער אנגעמיינער איבערוואנדערונג פון דארף אין שטאט אריין. דער דארף איז דאך איז דאך זיכער שיטערער באפעלקערט ווי די שטאט, אבער די פארמערס ביי אונז און אין אלע אנדערע לענדער לויפן פון דארף דוקא אין די געדיכט געפאקטע שטעט. די זעלבע באוועגונג גייט אויך אן פון די קלענערע שטעדטלעך אין דער ריכטונג פון די גרעסערע שטעט, — די הייזאריקע פאלקס־צייטונג אין די פאראייניק־טע שטאטן האט דאס קלאר דערוויזן.

די אלגעמיינע אירזאכן פון דער דאזיקער באוועגונג זיינען: די מאשי־ניזירונג פון דער דארפישער פּראדוקציע, וואס פארקלענערט די פאדערונג פון ארבעטס־הענט; די באקוועמערע לעבנס־באדינגונגען און פארגענינגס וואס די שטאט באט אן, און די בעסערע אויסזיכטן אויף קאריערעס וואס מען האט אין שטאט. עס איז טאקע דאס פארמערישע יוגנט וואס רייסט זיך אפמייסטן צו די העלע ליכט פון שטאט, און לויפט פון די פארמס, צו זוכן קאריערעס אין דער גרויסער שטאט.

קאנאדעס אימגליק איז, וואס זי קאן אט דעם יוגנט, וואס רייסט זיך צו קאריערעס, אזעלכע ניט געבן גענוג, און וואס דא ניט וויים, איבער דער גרענץ, געפינט זיך א לאנד מיט א גרויסער באפעלקערונג, מיט רייזקע שטעט, מיט א גוזאלדיקער אינדוסטריע — און במילא אויך מיט גרויסע געלעגנהייטן און גרויסע אויסזיכטן פאר'ן יוגנט מיט אמביציעס און מיט ענערגיע.

קאנאדע איז אין פארגלייך מיט די שטאטן א גרויסער דארף, עס זיי־נען דא במעט גיטא קיין גרויסע שטעט, וואס זאלן זיך קאנען פארגלייכן מיט די אמעריקאנער גרעסערע שטעט. די אינדוסטריע איז דא ווייט ניט אזוי אנטוויקלט, ווייל די באפעלקערונג איז דא צו קליין אין שטעלט ניט צו קיין גענוג גרויסן מארק פאר מאסן־פּראדוקציע. דאס אמביציעזע דא געבארענע יוגנט, און אויך די איינגעבארענע אדער איינגעזעסענע ארבעטער, קאנען זיך ניט צופרידן שטעלן מיט די נידעריקערע מדרגות פון ארבעט, וועלכע ווערט דא געטאן פון אימיגראנטן, זיי פארן בעסער אין די שטאטן, וואו זיי האבן א ברייטערן פעלד פאר זייערע אמביציעס. — כאטש זייערע האפע־נונגען נארן זיי אפט אפ.

קאנאדע, זיינען מיר איבערצייגט, קאן בלויז דורך איין מיטל אפשטעלן די אויסרייזונג פון איר באפעלקערונג: דורך א גרעסערער באפעלקערונג, וואס זאל צושטעלן א ברייטן מארק פאר אינדוסטריעלער מאסן־פּראדוקציע און וואס זאל פירן צו א וואוקס פון די שטעט, וועלכע זאלן דעם אמביציעזן יוגנט געבן די זעלבע מעגלאכקייטן, אויסזיכטן און גערעכטיגקייטן, ווי די אמע־ריקאנער גרויסע שטאט.

איצט מאכט די אימיגראציע אפ בלויז פאר א טייל פון דער אויס־וואנדערונג. זי וואלט אבער געדארפט זי איבערוועגן, אזוי אז די הייגע באפעלקערונג זאל קאנען וואקסן מיט א שנעלערן טעמפּאָ, וואס וועט שיין במילא אלץ מער פארקלענערן די אויסוואנדערונג.

ליידער איז דאס דערווייל ניט מער ווי א גוטער וואונש. די אנטי־אי־מיגראציע שטעמונג באהערשט איצט דא במעט אלע פארטייען און אלע ריכטונגען, — און קיינער וויל ניט זעען, ווי די דאזיקע פאליטיק דערלאזט ניט קאנאדע צו שטעלן זיך אויף די פיס אין באריכט זו פון אירע כעסטע און אמביציעזסטע קינדער.